

PROLETARI DIN TOATE ȚĂRILE, UNIȚI-VĂ!

Veac nou

ORGAN AL CONSILIULUI GENERAL A.R.L.U.S.

Elan primăvăratc... (Din expoziția de 100grafii A.P.N.—67)

În numărul viitor:

DUBLURI și IMPOSTORI

De la falsele Ioane d'Arc la falsul Hitler
de ALEXANDR GORBOVSKI

DIN SUMAR:

- Dubla performanță a reactoarelor
- Cum au fost aleși Marina Vlady și Mikola Grinko
- Ticăie o idee-bombă
- Aurora știe! Ne-o va spune?
- Spre automobilul electronic
- Cum se agită continentele
- Un centenar vesel: Folies Bergère
- La Cocody (dar nu pe urmele lui Jean Marais)
- Hipnoză colectivă în junglă?
- Doi ani printre gorile
- Pagina de umor

Un crîmpei din Tașkentul renăscut

Foto : A. Varfolemeev

ANUL XXIV

19 aprilie
1968

16
(1205)

12 pagini,
1 leu

Biblioteca Centrală
Regională
Hunedoara-Dava

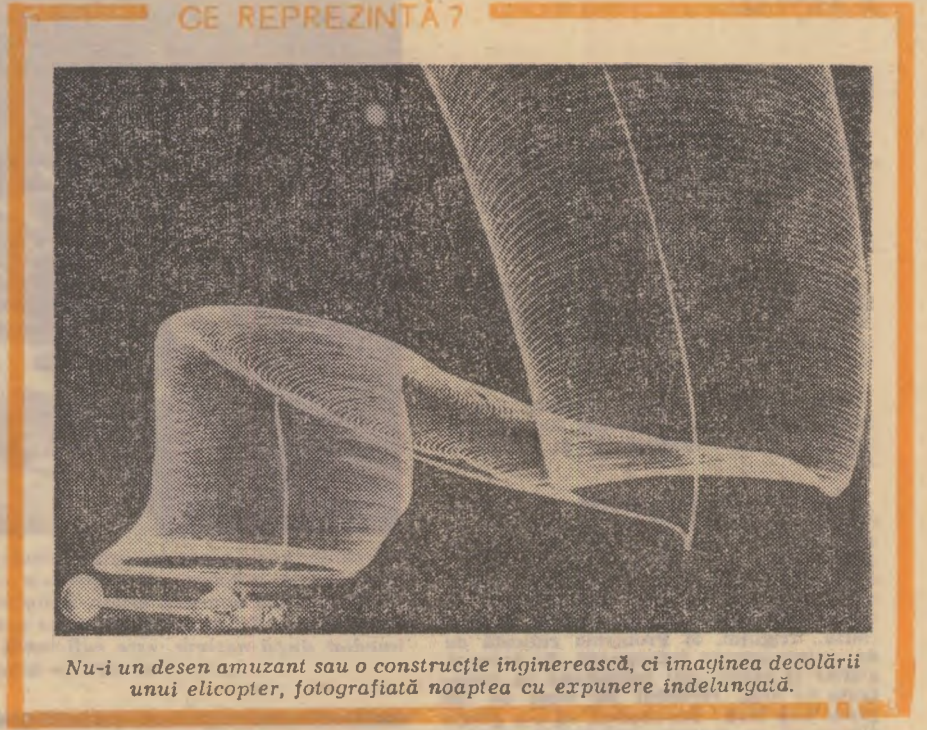

rind pentru aprinderea motorului, el a trebuit să fie dotat cu o adevărată centrală: un generator, dinamul, pentru producerea curentului, o baterie de acumulatori pentru înmagazinarea și eliberarea lui la comandă, în fine un transformator — bobina Ruhmkorff — pentru obținerea voltajului necesar. Acesta a fost doar începutul, căci pe parcurs necesitățile în energie electrică au continuat să crească, impuse de surplusul de confort la bord: iluminarea interioară, luminile de poziție și semnalizare, ștergătoarele de parbriz automate și, după război, aparatele de radio și unele fantezii ca brichetele electrice. Apoi au intervenit mașinile cu destinație specială, pentru țări reci și tropicale, cu necesități de forță sporite cerute de emițătorii și receptorii radio aflați la bord, ca și de o mai mare stabilitate a tensiunii. Poate face față dinamul atitor cerințe? Principalele sale defecte: contactele rotative, randamentul scăzut la temperaturile joase și, mai cu seamă, debitul practic nul la viteze mici, atestă că nu.

În toate domeniile tehnicii există o limită la care progresul începe să bată pasul pe loc și la care, pentru a se merge mai departe, e nevoie de ceva nou. Așa să stea, oare, lucrurile și cu electricitatea? Se pare că da. În orice caz, semiconductorii urmează să revoluționeze și domeniul construcției de automobile căci diodele, spre deosebire de dinam, permit o transformare facilă și perfectă a curentului alternativ în curent continuu. Dintr-o dată, devine astfel posibilă adoptarea unui generator de curent sinusoidal, a unui alternator. Așadar, iată un prim component pe care electronica îl va strecura sub capota automobilului. Avantajele alternatorului în raport cu dinamul constă, între altele, în posibilitatea alimentării bateriilor chiar și la viteze mici impuse de circulația urbană. În ce privește aprinderea electronică a motorului, una din soluțiile propuse preconizează folosirea tiristorilor, niște dispozitive semiconductoare cu trei electrozi. În circuitul primar al bobinei se descarcă brusc un mic condensator de câteva sute de volți, obținându-se în felul acesta curentul instantaneu variabil care urmează să inducă curentul scintei, tiristorului revenindu-i rolul de a asigura, întocmai ca în cazul unui întrerupător, descărcarea. În acest sistem, momentul aprinderii nu corespunde întreruperii, ci închiderii contactului care declanșează tiristorii, ceea ce oferă marele avantaj al eliminării riscurilor pricinuite de sărirea contactelor. Specialiștii ținesc însă mai departe, anume la suprimarea definitivă a incomodelor contacte. În această ordine de idei, cea mai indicată soluție o oferă optoelectronica. Un emițător de lumină emite raze care sint mascate de un disc tur-nant străbătut de un orificiu. Când orificiul trece prin dreptul luminii, aceasta acționează asupra unui foto-receptor cu carbură de siliciu. În felul acesta ia naștere un microcurent imediat amplificat, care declanșează un tiristor. Și cum, evident, rotația discului este legată de motor, sincronismul aprinderii și mișcării pistonelor este obținut după voie.

Dar electronica are vaste posibilități și pentru reglarea alimentării motorului prin proporționarea, în fiecare clipă a regimului la efortul pe care motorul trebuie să-l dețină. De asemenea în schimbarea automată a vitezei în care

întermedierii între regnul mineral (solul) și cel vegetal (plantele).

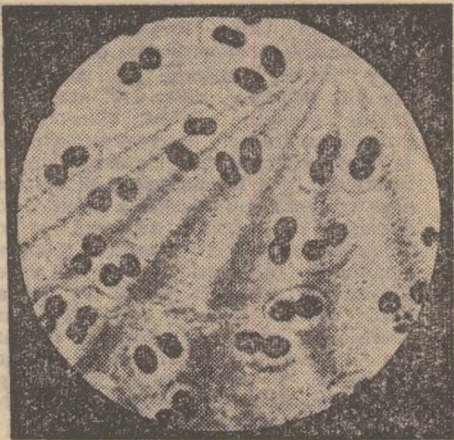

Nu-i un desen amuzant sau o construcție inginerescă, ci imaginea decolării unui elicopter, fotografiată noaptea cu expunere îndelungată.

MICROBIOLOGIE

Furnizorii invizibili ai plantelor

Din punct de vedere chimic lumea microbilor este mult mai eficace decât ființele vizibile, putând efectua o mulțime de reacții la care cele din urmă nici nu visează. În plus, cuprinde mii de specii, fiecare cu „talentele” ei. În

Solul ascunde o populație extrem de numeroasă

asa fel încît se crede că nu există reacție termo-dinamic posibilă pe care un microorganism să nu o ducă la capăt.

Pînă să ajungem să ne hrănim cu alge, vom continua să avem nevoie de plantele cultivate, iar agricultura se practică pe un sol în care mișună viața: pe fiecare hectar de cîmpie se află miliarde de microorganisme totalizînd cîteva tone de materie organică. S-a calculat că un lan conține cantități egale de materie vie la suprafață și în pămînt. Între plantele care cresc pe el și flora microbiană ascunsă există o asociație biologică, ultima jucînd rolul de intermediar între regnul mineral (solul) și cel vegetal (plantele).

În fața agronomiei se deschid deci două căi de ameliorare a culturilor: să dea plantelor materiile minerale sub o formă direct asimilabilă sau să ceară microorganismelor din sol să le-o furnizeze. Ce pot „livra” acestea? În primul rînd azot, fosfor și potasiu.

Cu toată abundența de azot din aer (79 la sută), plantele îi duc adesea lipsa, deoarece ele nu-l pot folosi decît sub forma solubilă sub care se află în pămînt; multe soluri sînt însă deficitare în acest element. Totuși, din cele 100 de milioane de tone de azot consumate anual de lumea vegetală, aproape 70 provin din atmosferă. Trei feluri de microorganisme îl absorb, îl transformă și îl pun la dispoziția plantelor. Pe rădăcinile fasolei, mazărei și altor leguminoase se află un fel de umflături în care trăiesc colonii din bacteria numită *Rhizobium*, care-și plătește „chiria” și „masă” în azot; de aceea leguminoasele se cultivă adesea pentru a îmbogăți solurile în acest element.

Există însă și microorganisme libere care cedează azot plantelor fără să le ceară nimic în schimb. Din cele care duc o viață aerobă au fost identificate 15 specii, cel mai important fiind *azotobacterul*. Altele obțin energia necesară traiului descompunînd materia or-

ganică în absența oxigenului. Toate trăiesc laolaltă în sol și muncesc în strînsă asociație, pentru a adăuga oxigen compușilor amoniacali (conținînd numai azot și hidrogen) și a-i transforma astfel în nitriți și apoi în nitrați, singurii asimilabili de plante. Fiecare specie de bacterii este specializată într-una din reacțiile acestui lanț și o singură deficiență blochează întregul sistem. Procesul, numit nitrificare, este cunoscut doar în parte, căci experiențele de laborator nu dau decît rareori indicații utilizabile. În practică, răspîndirea de *azotobacter* pe un cîmp nu l-a îmbogățit în azot și nu i-a mărit randamentul.

Așa s-a ajuns la concluzia că trebuie revizuită chiar concepția agriculturii, care urmează să fie privită ca o complexă și permanentă fermentație. Pentru început se preconizează stimularea microorganismelor care lucrează spre binele culturilor. S-a constatat, de pildă, că enzimele care fixează azotul conțin molibden și, în consecință, s-au presărat pe sol cantități mici din acest metal. Cu numai 70 g de molibden la hectar randamentul leguminoaselor a crescut în mod spectacular. Rezultate remarcabile s-au obținut și cu cobalt. Problema pe care o ridică extinderea procedurii este răspîndirea uniformă a unor cantități atât de mici de substanță pe suprafețe întinse.

Din cele de mai sus rezultă că decamdată se favorizează doar fermentația. Scopul final este însă influențarea uneia sau alteia din bacterii pentru a exercita o acțiune selectivă. S-ar părea că anumite experiențe, efectuate mai cu seamă în U.R.S.S., realizează aceasta cu bacteriile potasiului.

În general, solurile conțin suficient potasiu și fosfor, dar sub o formă insolubilă și deci neaccesibilă plantelor. În laborator s-a constatat că există bacterii care eliberează pînă la trei sfer-turi din potasiu aflat în siliciți. Pornind de la acest fapt, V. G. Aleksandrov a contaminat unele semințe cu bacteriile respective, obținînd recolte de grâu, porumb și bumbac cu mult mai mari decît în mod obișnuit, ca și o îmbunătățire a calității, o maturare mai timpurie și o rezistență crescută la boli.

— N-ai putea să-mi rezolvi problema pe care o am pentru mine? — Desen de A. Cerepanov

Întocmai cu contururile liniei fărîmului. Dar tînărul cercetător nu s-a mulțumit să constate acest aspect, ci l-a căutat și explicația. Și astfel, a aflat că în ocean există un curent electric care se intensifică o dată cu apropierea de fărîm. Cîmpul magnetic al curentului marin interacționează cu cîmpul magnetic născut ca rezultat al aurorelor polare, modificîndu-l forma arcului.

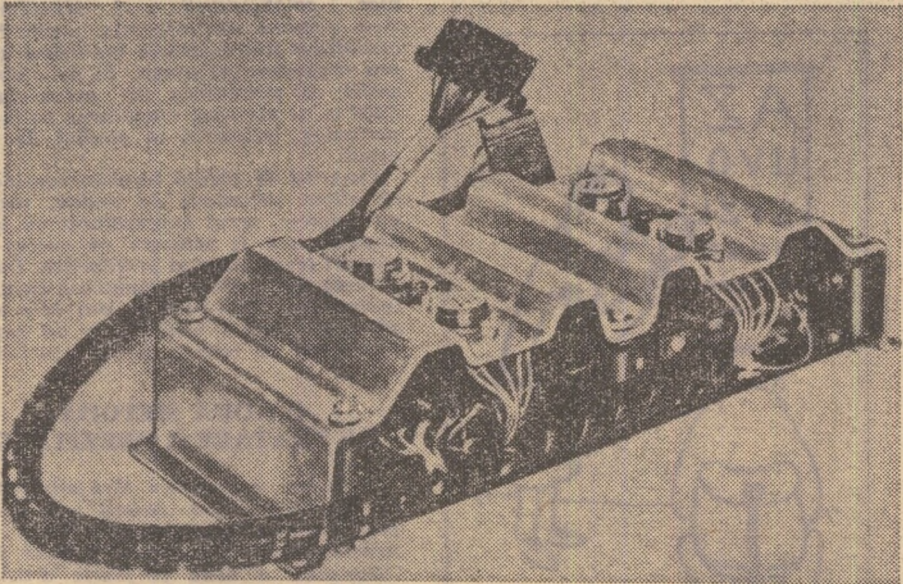
Un alt cercetător, V. P. Samsonov, a stabilit că aurorele polare sînt condiționate nu numai de fenomene cosmice ci și de unele subpămîntene. Cu alte cuvinte, adîncurile se reflectă în oglinda cerului. Pînă la Samsonov nimeni nu s-a ocupat de această problemă. Acum însă observațiile efectuate de el, fotografiile și datele furnizate de sateliții artificiali ai Pămîntului au confirmat că aurorele polare apar cel mai adesea în zone cu anomalii magnetice.

Laboratorul amintit mai are de asemenea meritul de a fi creat noi aparate pentru studiul aurorelor polare, ca automatul pentru prelucrarea mecanică a filmelor fotografice. Cu ajutorul acestui automat, ceea ce înainte se realiza în cîteva ore, se face acum în a zecea parte dintr-o secundă.

EXPERIENȚE

Spre automobilul electronic

Pînă nu de mult, electronica și automobilul nu făceau casă bună căci industriei îi displăcea alianța dintre clasică dar solida mecanică a oțelului și fragilele și capricioasele tuburi cu vid. Acum, însă, situația pare că începe

Pentru înlocuirea carburatorului, un dispozitiv cu un calculator care controlează injecția benzinei. El va permite reducerea cu 10% a consumului și o considerabilă diminuare a poluării atmosferice.

să se schimbe, căci transistoarele și ceilalți semiconductori au reușit să-o convingă.

În evoluția sa de-a lungul anilor automobilul a cunoscut, o dată cu dezvoltarea tehnicii, numeroase perfecționări. Datorită necesităților sale crescînde de energie electrică, în primul

intervine prin comanda unui ambreiaj magnetic, potrivit raportului dintre viteza motorului și cea a roților, sau în asigurarea unei iluminări constante în locul celei variabile de astăzi, prin alimentarea farurilor cu cabluri venind direct de la baterie fără să mai treacă prin tabloul de bord.

COASTA DE FILDEȘ

La Cocody (dar nu pe urmele lui Jean Marais)

Coasta de Fildeș m-a primit cu tradiționala-i ospitalitate. M-am întâlnit cu miniștri, am stat de vorbă cu șefi de triburi, tăietori de lemne, vânători de antilope, am locuit în preajma culegătorilor de cacao și a muncitorilor de pe plantațiile de cafea. Pretutindeni am fost primit cu căldură și s-au făcut eforturi de a mi se explica tot ce ar fi putut să-mi ajute la înțelegerea obiceiurilor poporului și a politicii țării.

...Dodo e un bărbat înalt, de vreo 40 de ani, cu un aer inteligent. Conduce serviciile guvernamentale de documentare fotografică. Îl rog să mă însoțească într-o vizită prin capitală. Dodo își amină treburile și pornim să descoperim Abidjanul.

Ne începem plimbarea la amiază și ne despărțim a doua zi în zori. Când mașina ajunge în cartierul portuar Treichville e lumină de-a binelea. Aici sînt concentrate localurile de noapte, cabaretele și barurile dubioase.

Coborîm din mașină și pășim cu băgare de seamă ca să nu călcăm pe oamenii care dorm pe caldarim. Trotuarul aduce cu o gară de unde nu pleacă nici un tren. Dodo ține să precizeze însă că graficele feroviare sînt respectate și că inșii ce dorm în stradă au venit să caute de lucru în capitală și n-au unde sta. Mă strecur printre ei ca să văd mai bine cum se prăjesc banane curățate de coajă. Insoțitorul meu vrea să intre în vorbă cu o femeie așezată lângă un foc, dar ea nu înțelege nimic, suride și ne întinde tigaia cu fructe.

Dodo m-a invitat în port, de unde se deschide panorama orașului. Pe drum îmi explică de ce nu s-a înțeles cu vânzătoarea de banane. În Coasta de Fildeș, țară mică cu numai patru milioane de locuitori, se vorbește circa 60 de limbi. Fiecare trib are limba lui, dar nu există alfabet. Formarea unei națiuni monolite depinde, așadar, în mare măsură de soluționarea problemei lingvistice. Ca limbă oficială a fost adoptată franceza, dar ea nu-i vorbită decît la oraș. Triburile din junglă și savană folosesc, ca și acum o sută de ani, limbi inaccesibile străinilor. În afară de limba franceză, care încearcă să întindă o punte de unire acestor populații poliglote, radio-ul mai transmite emisiuni și în douăsprezece limbi locale mai folosite. Din punct de vedere religios, populația se împarte în animiști, musulmani și creștini. În ciuda cuturilor acestor deosebiri, însă, locuitorii sînt uniți prin tradiții comune, un mod de viață și destine mai mult sau mai puțin analoge.

Ajungem în port de unde putem admira orașul, despărțit prin lagune și unit prin estacade și poduri. Numele i se trage de la tribul de pescari *abidji*. Cu o populație relativ puțin numeroasă: 300.000 de locuitori, capitala Coastei de Fildeș se întinde pe o mare suprafață. Casele sînt rare, dar străzile aliniate. Vecinătatea oceanului contribuie și ea la crearea impresiei de spațiu; lagunele sinuoase pătrund adînc în uscat; litoralul pare erodat de apa sărată. Diferitele cartiere, adevărate insule, sînt legate între ele prin poduri — autostrăzi de cîte 500 de metri lungime. Noaptea, podurile sînt inundate de neon. În centrul orașului se înalță un zăprie nor care aduce de departe cu niște stelaje. În aceste stelaje și-au

instalat birourile sucursalele unor companii, bănci, trusturi și carteluri internaționale. Ceva mai departe, în cartierul aristocratic Cocody, se află frumosul hotel „Ivoire”, de un alb imaculat.

Deasupra edificiului Adunării Naționale, construit după ultimul cuvînt al arhitecturii moderne, flutură culorile republicii. Portocaliul simbolizează căldura savanei, verdele pădurile tropicale iar albul, care se intercalează între ele,

Secretul înutei drepte : să porți greutăți pe cap !

pacea și înțelegerea dintre aceste două regiuni ale țării. Teritoriul Coastei de Fildeș are forma unui pătrat aproape regulat, cu o suprafață de 322.000 km². Zona cea mai caldă și mai umedă urmează linia litoralului. În cele două perioade ploioase, vara și iarna, cad circa trei metri de precipitații.

Orașul, modern, posedă toate atribuțiile civilizației veacului XX. Imobilele birourilor comerciale și financiare sînt o dovadă elocventă. Geamurile nu lasă să pătrundă înăuntru razele infraroșii. Vitrinele dau impresia de abundență. La fiecare pas există restaurante și baruri. Necromanți, maseuri, profesori de dans își oferă serviciile în sumedenie de anunțuri. Inscriptiile și drapelele ambasadelor alcătuiesc laolaltă un adevărat manual de geografie; la Abidjan funcționează 43 de ambasade și consulate străine.

...Cînd au debarcat în această regiune a Africii occidentale, francezii au fost frapați de marea număr de elefanți. Era la sfîrșitul secolului XIX; Anglia abia ocupase țara vecină — Coasta de Aur (vechea denumire a Ghanei), iar Statele Unite își stabileau progresiv controlul asupra unei alte țări limitrofe: Liberia. În 1893, Coasta de Fildeș a fost proclamată colonie.

Elefanții sălbatici, de unde vine și numele țării, sînt și acum destul de numeroși. Permise de vînațoare se eliberează numai în cazuri excepționale. Iar în imensa rezervație națională Bouna vînațoarea este strict interzisă. Pe stema Republicii continuă să figureze un pui de elefant, care servește și drept emblemă comercială.

Pe plan mondial, o ceașcă de cafea din trei și un baton de ciocolată din patru provin din Coasta de Fildeș. În sate se pot vedea descori țărani triind manual grăunțe de cafea nedecorticate, de culoarea vișinei putrede, strînse în grămezi mari sub razele puternice ale soarelui. Ca băutură, însă, cafeaua nu e la mare cinste, localnicii consumă mai ales vin de palmier. Coasta de Fildeș exportă anual circa 300.000 de tone de cafea. Aproape 1.500.000 de oameni — cu alte cuvinte o treime din populație

— sînt ocupați cu cultura cafelei. Și totuși familiile care lucrează pe plantații au un nivel de trai mai mult decît modest.

...Chiar și dacă nu plouă, aerul e umed la Abidjan, deși nu e foarte cald. Ți se pare că corpul e înfășurat într-o perpetuă compresă și că de cîte ori tragi aer în piept înghiți o sorbitură de ceai rece. Dar imaginați-vă că dintr-o sufocantă baie de aburi plonjați într-un troian de zăpadă. E ceea ce se întîmplă cînd deschizi, de pildă, ușa unui bar sau a unei cafenele. Evident, existența aerului condiționat în local se face net simțită și în nota de plată...

Privesc o hartă mare, colorată în galben și verde, a Coastei de Fildeș. Iată firul albastru și scurt al fluviului Bia. Ne-am plimbat pe el în pirogi săpate în trunchiuri uriașe de arbori. Într-un rînd, cînd am coborît din pirogă a fost cit pe ce să pun piciorul pe un buștean ce ieșea din apă. Dar am fost oprit la timp; era un crocodil. Îmi

kurumba cu o voce inexpressivă — șflau multe. Dar și noi cunoaștem meșteșugul. Cînd ucidem un om prin farmece, moare în chinuri cumplite. Kurumba adună din pădure rădăcini otrăvitoare, le amestecă cu grăunțe și le trimite pe ascuns dușmanului. Avem putere asupra tigrilor și-l putem asmuți împotriva vrăjmașilor. Putem preschimba o stîncă în pulbere și un om în piatră...

— Bun — îl opresc eu. Transformă-mă-mă și pe mine în piatră!

Ochii bătrînului se cascadează larg, mă privesc vrînd să mă vrăjească și au — de ce aș tăgădui? — o anume forță de atracție... Buza de jos, cu urme de tatuaj, îi atîrnă și mai mult; bătrînul începe să îngaime ceva... Curînd, însă, ochii-i își pierd expresia inițială — deslușesc în ei un licăr de neputință, de derută și un fel de teamă față de mine...

— Am ulsat farmecele — caută el să lase din situația neplăcută... (Sau poate kurumba știe că „vrăjitoria” lor se întemeiază numai pe increderea celor din jur în puterea lor? Și de aceea își exagerează ei înșiși cum pot mai mult sinistra faimă?)

La scurt timp după vizita în satul kurumba mă întîlnesc cu doctorul Narasimha, care a trăit multă vreme în preajma acestui trib, studiindu-l de aproape. Îl rog să-mi vorbească detaliat despre el.

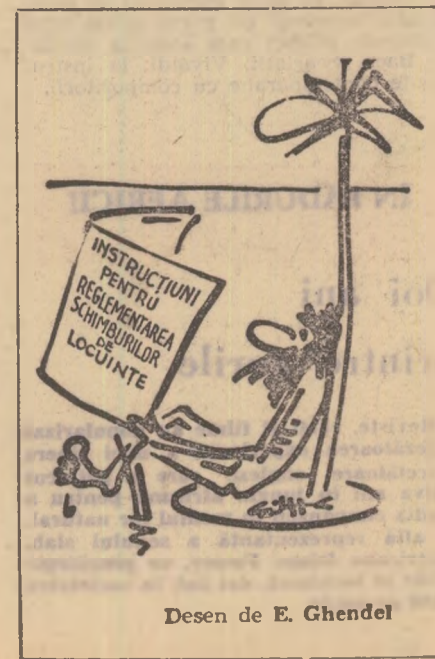
— Știi... — îmi spune doctorul — și eu sînt ateu, ca și dv. Toată viața m-am ocupat și continui să mă ocup de științele naturii și sînt convins că „vrăjitoria” kurumbilor n-are nimic supranatural. Dar ei au învățat, probabil, să folosească în scopurile lor unele trăsături deocamdată inexplicabile ale naturii omenești.

De obicei, oamenii despre care se spune că li „s-au făcut farmece” au murit de gangrena intestinului, nepuțințînd să salveze cu nici un preț. Și lucrul cel mai nimeritor e că cu cîteva ore înainte de moarte toți muribunzii — în unele cazuri am fost martor, ca medic — urlau de frică și își acopereau ochii cu mina. Vă dați seama cît de mult se tem locuitorii din jur de kurumba...

Sau un alt exemplu. Într-o zi, un kurumba a vrut să se căsătorească cu o fată din tribul toda. Dar aceștia n-ardă pentru nimic în lume o fată după un membru al tribului kurumba, pe care îl urăsc de moarte. Și fata a murit fulgerător. Seara fusese sănătoasă tun, dar a doua zi dimineață a fost găsită moartă. S-au făcut pregătiri mari de îngropăciune. Conform obiceiului, cadavrul a fost ars pe rug, iar cenușa pusă într-un vîl. După cîteva luni, cenușa a fost dezgropată pentru oficierea unei a doua ceremonii funerare, așa-numită „uscată”. Și ce credeți? În vîlul în care se pusese cenușa s-au găsit... bucăți de lemn de bananier arse incomplet. Iar mai tîrziu fata a fost văzută, vie și nevătămată, într-un sat kurumba...

Am auzit cu toții de ședințe de hipnoză colectivă. Probabil — și doctorul Narasimha e de aceeași părere — că în cazul de mai sus a fost vorba tocmai de un astfel de fenomen. Se pare că strămoșii tribului kurumba și-au cîștigat un loc sub soare — așa cum triburile vecine și l-au cucerit prin forța armelor — prin puterea de sugestie hipnotică. (Sau poate că s-ar putea da și altă explicație?) Oricum, timp de secole ei și-au dezvoltat umitor de mult aceste deprinderi care, imbinat cu cunoașterea desăvirșită a lumii inconjurătoare din junglă, conferă tribului kurumba o faimă atît de sinistă. Căci, dacă specialiștii nu pot explica pînă la capăt misterul tribului kurumba, ce să mai spunem de vecinii lor care concep lumea populată de zci, diavoli, strigoi și altele de acest soi...

L. Șapoșnikova

Desen de E. Ghendel

INDIA

Hipnoză colectivă în junglă ?

Toate triburile vecine tremură de frica kurumbilor, pe care-i socotesc vrăjitori avînd puterea de a nimici oameni și animale. Am vizitat așezările acestui trib de la poalele Munților Albaștri din India și am stat de vorbă cu un „vrăjitor”.

...O potecă îngustă de pădure mă poartă spre cîteva colibe, acoperite cu țigla. Într-o clipă sînt înconjurată de o mulțime de kurumba. Sînt mici de statură, au pielea foarte închisă și nasul lat. Cîțiva dintre ei au părul bogat și ondulat. Un bătrîn se apropie mult de mine. Pe sub sprincenele-i stufoase îmi aruncă o privire tulbură, vrînd parcă să mă hipnotizeze. Buza de jos, mare și căzută, cu urme de tatuaj, îi conferă o expresie neplăcută, de rău augur.

— Cum te cheamă? — îl întreb.
— Kala Manigar — răspunde bătrînul.

— Faci vrăji?
— Uneori.
— Și cum procedezi?
— Strămoșii noștri — începe bătrînul

ÎN LĂCAȘUL LUI EUTERPE

Instrumente și popoare

O imensă orchestră tăcută, fără instrumentiști și fără partituri. Organizată într-un fost hotel particular din Leningrad, expoziția Institutului de teatru, muzică și cinematografie cuprinde instrumente muzicale ale tuturor popoarelor și timpurilor. Balalaica, armonica și domra rusească se învecinează cu bandura ucraineană, cu cionguris-ul gruzin sau komus-ul kirghiz. Prin aspectul lor, multe instrumente populare sugerează modul de viață și deprinderile poporului care le-a creat. Hur-ul mongol, de pildă, împodobit cu un cap de cal, evocă imaginea cavalcadelor din stepa Mongoliei, iar tamburinele și gongurile, unele lucrate în metal cizelat cu măiestrie (cele din Indonezia) amintesc fastuoase ceremoniile orientale.

Creația muzicală a popoarelor africane e reprezentată de instrumente tradiționale executate din bambus, trestie, lemn exotic sau coajă de dovleac. Printre exponate se află și câteva fluieri confecționate din nuci de cocos, care au aparținut exploratorului Mikluho Maklai. Apoi, o seamă de rarități occidentale: un corn de faianță, în formă de delfin, executat de un meșter francez din secolul XVII și numeroase viori de buzunar, acele „pochettes” care au cunoscut o mare vogă în secolele XVI și XVII. Viorile de buzunar erau atribute nelipsite ale profesorilor de dans care, în sunetele minusculilor instrumente-

Cîteva exemplare rare ale colecției

Îndrumau pașii discipolilor lor. Un exemplar interesant e și armonica alcătuită din pahare de sticlă, instrument azi dispărut. Exponatul leningrădean ar fi aparținut fizicianului B. Franklin.

O sală a expoziției e rezervată pianelor și strămoșilor lor: clavicordul, clavicinul, cimbabul. Expoziția cuprinde piese care au aparținut lui Glinka, Borodin, Rubinstein, Rimski-Korsakov sau la care au cîntat Ceikovski, Stasov. Secția altor instrumente de concert cuprinde exemplare celebre: viori fabricate de Stradivarius sau Amati, viole lucrate de luterul Gasparo da Salo (începutul secolului XVII) precum și instrumente de suflat confecționate de vestiți meșteri germani, francezi și italieni.

Din cînd în cînd, vechile instrumente prind glas. În sălile expoziției se organizează concerte cu participarea unor interpreți celebri care execută lucrări de Bach, Scarlatti, Vivaldi, la instrumente contemporane cu compozitorii.

ÎN PĂDURILE AFRICII

Doi ani printre gorile

Reviste, cărți și filme au popularizat cutezătoarea experiență a unei tinere cercetătoare engleze care a petrecut cîteva ani în jungla africană pentru a studia cimpanzeii în mediul lor natural. O altă reprezentantă a sexului slab, americana Diane Fossey, se pregătește acum să locuiască, doi ani, în societatea a 400 de gorile.

Un exercițiu dificil, dar pe măsura puterilor celebrei gimnaste Natalia Kucinskaia.

Insoțită de un ghid african, D. Fossey și-a instalat reședința, alcătuită din câteva corturi, pe un pitoresc platou din Congo, la o altitudine de 3000 m. Experiența nu e lipsită de primejdii căci, trebuie s-o recunoaștem, vecinătatea uriașelor antropoide poate să fie dintre cele mai neplăcute. Dar Diane Fossey consideră că va avea cel puțin succesul compatriotului ei, Allen Root, care a cunoscut și el tovărășia gorilelor și susține că rudele noastre sălbatice au o fire relativ pașnică. În primele zile, își amintește Root, gorilele s-au apropiat de corturi cu intenții vădit agresive și și-au manifestat nemulțumirea bătîndu-se cu pumnul în piept. Apoi s-au obișnuit cu oamenii și nu le-au pricinuit neajunsuri.

O seamă de comentatori afirmă că experiența Dianei Fossey este întreprinsă în scopuri publicitare. Oricum, însă, nu l se poate nega lipsa de curaj.

K. Kolomenkov

MICA ENCICLOPEDI

Maestrii călăreți și cirul

Deși se bucură de fama de a fi una din cele mai vechi arte, cirul, așa cum îl cunoaștem azi, e relativ tînăr. El a luat naștere la hotarul dintre secolele XVIII și XIX și a fost inspirat de diferite competiții ale călăreților: turnirele cavaleresti, demonstrațiile școlilor de echitație etc. Tot atunci au apărut în arenă jonglerii, clownii, acrobații — așa numiții saltimbanci — care, deși cunoscute din timpuri străvechi, își exercitau meseria numai prin bilciuri și pe străzi.

Priveliștea unui turnir cavaleresc nu se deosebea prea mult de o demonstrație de călărie din zilele noastre. Nu lipseau nici spectatorii, nici costumele somptuoase și nici accidentele. Mai mult, cu timpul, turnirele medievale și-au pierdut caracterul inițial, acela de a dovedi măiestria cavalerilor în mînuirea armelor, și s-au transformat în adevărate competiții de călărie. În Italia, de pildă, întrecerile, numite bogardo, aveau ca unic țel demonstrarea virtuozității călăreților de a se menține în șea.

În secolul XVI a luat naștere un gen nou de reprezentanță, caruselul, un fel de paradă de cavalerie. Înveșmîntați în costume exotice, călăreții executau, individual sau în grup, numere complicate care reclamau un curaj de acrobat și o îndeminare de jongler. Cele mai cunoscute spectacole de acest gen au avut loc la Paris, în 1622. De aici se trage și numele unei piețe pariziene, Place du Carrousel.

Repertoriile primelor circuri s-au inspirat din aceste competiții. Chiar și pantomimele, frecvente în arenele cirului de altă dată, erau variante dramatizate ale turnirelor. Dar din cele două surse de inspirație menționate, numai școlile de echitație au dat actori de circ profesioniști. Artă de a sări din mers de pe cal, de a alerga alături și de a se sălta din nou în șea, în cele mai variate poziții, s-a născut din necesități războinice, după ce s-a constatat că grecii cavalerii occidentali erau inferiori călăreților din Orient, mult mai mobili și mai pricepuți în manevrarea calului. În secolul XVI au existat numeroase școli de călărie, organizate

pe lângă curțile princiare și universități, în care elevii își însușeau nu numai arta echitației, ci și dresura de cai: săriturile la comandă, piruetele pe picioarele din spate etc. Periodic, profesorii și elevii organizau spectacole la care se aduna un public numeros. Dornici de popularitate, sau poate de ciștig, „maestrii călăreți” au părăsit curînd incinta școlilor și au început să dea reprezentații la bilciuri și serbări populare. În 1588, de exemplu, în timpul unui spectacol dat la Praga, un reputat profesor de călărie nu s-a sfiit să-și demonstreze virtuozitatea călărind în picioare și executînd diferite alte numere acrobatice. O gravură lucrată la Nürnberg și păstrată la Muzeul cirului din Leningrad înfățișează un călăreț stînd în mîini.

Perfecționîndu-se vreme de secole, arta călăreților, dar și a cailor, a ajuns la apogeu în secolul XVIII. De atunci datează și prima încercare de a înființa ceea ce am putea numi azi o școală de circ: în 1770, un caporal de cavalerie, P. Astley, a deschis la Londra o școală de călărie care avea ca scop formarea călăreților pentru reprezentații publice. Un deceniu mai tîrziu, același întreprinzător caporal a construit un amfiteatru destinat a găzdui spectacolele de călărie acrobatică, intercalate cu numere de dansuri pe sîrmă și cu intervenții hazlii ale clownilor. Istoricii socot că amfiteatrul lui Astley a fost primul circ stabil din Europa. Trebuie să spunem, însă, că pe atunci reprezentațiile de acest gen nu se numeau circ. Denumirea a apărut în secolul următor, cînd frații Franconi au construit la Paris o sală de reprezentații pe care au botezat-o Circ olimpic, în amintirea latinescului circus, cu aceeași semnificație. Noua denumire a fost adoptată apoi în toate țările.

E. Borisov

VECHILE RITUALURI

Logodnica Soarelui

În urmă cu secole, la poalele piramidelor mexicane erau organizate, periodic, ritualuri impresionante. După cum arată istoricii, ele aveau loc o dată, la 52 de ani. Tonatiu, zeul Soarelui, își alegea atunci o logodnică pe care pămîntenii trebuiau să i-o jertfească.

Urmașii vechilor azteci intenționează să reia acum acest obicei al strămoșilor lor, cu deosebirea, însă, că după încheierea ceremonialului „logodnica” va rămîne vie și nevătămată. Celelalte amănunte ale ritualului vor fi respectate cu sfințenie. Atît „logodnica”, una din cele mai frumoase fete din Mexic, cît și războinicul care o vor însoți vor apărea în străvechi veșmînte aztece.

Tradiționalul ritual va fi prezentat în fața numeroșilor turiști și spectatori care vor asista la viitoarea Olimpiadă din Mexic.

5-5-5

Norocul rîde în hohote

Intr-adevăr, norocul știe nu numai să zîmbească, ci să și ridă în hohote. O intimplare recentă confirmă această calitate a sa.

Cinci femei din același oraș, toate cinci cu numele de Ivanova, s-au cunoscut la sediul Agenției centrale a loteriei de stat a U.R.S.S. în calitate de fericite cîștigătoare a cinci motociclete. Mai mult, norocul a avut grija să-și împartă darurile pe vîrste: cea mai tînără Ivanova, de 19 ani, a cîștigat o motocicletă modestă în valoare de 465 de ruble, iar cea mai în vîrstă dintre ele, Tatiana Ivanova, de 55 de ani, s-a ales cu cea mai scumpă motocicletă, de 1250 de ruble.

Cele cinci Ivanova au hotărît să urmeze împreună cursurile de motocicliști, apoi să formeze o echipă feminină care să se ia la întrecere cu soții lor. Coincidența a făcut ca și Ivanovii-soți să fie motocicliști pasionați.

Impresionați de norocul nevestelor, cei cinci Ivanovi le-au făcut cadou cite cinci bilete pentru o nouă tragere. De data aceasta, însă, cu premii în autoturisme...

— Îți interzic categoric să ieși pe stradă cu pălăria asta!

Desen de K. Șreider

CURIOZITĂȚI

Ce nu face un bibliofil!

Francezul De la Bedoire, posesorul unei imense biblioteci cu multe lucrări rare și foarte scumpe, e cunoscut însă nu numai pentru pasiunea lui bibliofilă. Cele câteva licitații organizate de el au fost, poate, unice în lume: de fiecare dată el nu rezista ispitei de a-și cumpăra propriile-i cărți. Îndrăgostit de prețioasele volume, De la Bedoire simțea o adevărată voluptate de a se convinge, o dată mai mult, de valoarea bibliotecii lui.

RATE... RATE... RATE...

PENTRU LUNA APRILIE S-A LĂRGIT GAMA MĂRFURILOR CE SE VÂND CU PLATA ÎN RATE

- Confecții finite și la ultima probă executate din țesături și jerse pentru adulți, adolescenți și copii.
- Garnituri și piese separate de lenjerie de pat.
- Stofă de mobilă.
- Perdele „FLORENTINER” din bumbac.

Pînă la 30 aprilie, le puteți procura cu un acout de 25 la sută și restul în șase rate lunare

RATE... RATE... RATE...

GOSPODINE!

Economisiți timp și efort, dînd spre coacere produsele executate în gospodăria dv. — cozonaci, plăcintă, fripturi etc. — simigeriilor din cal. 13 Septembrie nr. 115 și bd. 1 Mai nr. 133—135.

CEREȚI

Stofe

DIN LÎNĂ PURĂ
CU FIRE FINE,
SUPERIOARE

PRODUSE DE
LIBERTATEA
SIBIU

VARIAT SORTIMENT
DE DESENE ȘI CULORI

pentru

PRIMAVARA ANULUI 1968

toscana

florida

ezeriș

aristia

arletta

nanet

darcle

aura

mișă

puica

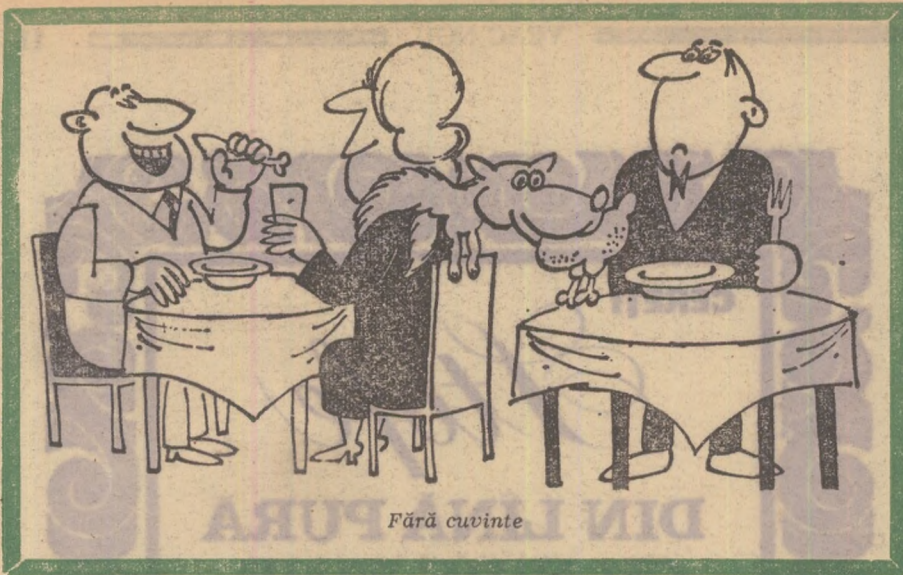
elena

mișă

onda

NOUTĂȚI ÎN
TESĂTURI
de **BUMBAC**

țesături pentru rochii, bluze și cămăși sport
țesături din bumbac 100% fire fine

Fără cuvinte

N-am avut, însă, răgaz să răspund. Prichindelul se răsucise în călcăie și, privind-mă pieziș, șușotî ceva la urechea mamei-si. M-am ridicat de pe scaun, cuprins de presimțiri negre.

— Nu, nu, suflătețelul mamei, nu se poate. Nenea e bun...

— Nu se poate?! s-a încrunțat băiatul. Și deodată și-a smuls cămășuța albă ca neaua, a trîntit-o pe podea, apoi s-a aruncat și el pe jos rîcnind ca din gură de șarpe. Mama își frîngea mîinile și mă privea cu ochii plini de durere. Apoi suferința i s-a transformat în ceva care m-a făcut să mă cutremur.

— Copilul vrea să-și încerce arcul cel nou, m-a informat ea glacial. Nu văd nimic rău în asta... Nu mai plînge, puiul mamei, nenea e de acord să-și pună un măr pe cap.

Spunînd asta, mama a încercat să-mi taie calea, dar era prea tîrziu. Am fost mai iute decît ea. Am apucat să simt doar niște unghii prelungi, roșii ca singele, ce mi se infîgeau în braț, iar seara am mai descoperit niște urme de mușcăături. Ce-î drept, nu prea grave.

Acum sînt casier la un cinematograful. Prefer filmele la care accesul copiilor sub 16 ani e interzis.

L. Leonov

Numele, vă rog...

Am și eu un nume de familie. Ca toți oamenii. Precedat de un prenume și urmat de anul și locul nașterii, domiciliul ș.a.m.d. Am completat întotdeauna cu rivnă toate aceste semne distinctive ale persoanei mele. Pentru spațiul locativ. Petru farmacie. Pentru serviciul de cadre. Pentru diferite adevăruri. Pentru... Dar pentru cîte și mai cîte! Uneori dau și de rubrici de felul ăsta: „Bun simț (în procente)”, la care răspund „99,9 la sută”. Din obișnuință, îmi scriu numele pe stîncile Caucazului, pe mesteceniile din jurul Moscovei, pe nisipurile litoralului.

Vă mirați? Nu vi s-a întîmplat niciodată să completați un formular în trei exemplare la Centrul pentru aplicarea flecturilor la pantofi? Nu v-ați indicat niciodată numele, prenumele, ocupația, adresa, originea socială pe chitanța de plată a apei?

Repet: eu mi-am declinat întotdeauna conștiințios aceste atribute. Pînă cînd într-o bună zi mi-am spus totuși că numele meu e prea modest pentru asemenea scopuri mărețe. În ziua aceea am scris din dinți și am scris: Alexandru Macedon. Și mi-a mers.

Apoi, mi-am cumpărat de la un depozit de cărți un volum în valoare de 3,5 copeici.

— Numele? m-a întrebă vinzătorul. — Pentru 3,5 copeici, tovarășe? am protestat eu.

— Așa-s dispozițiile. Numele, vă rog... — Bonaparte, am răspuns eroic și am iscălit: Napoleon Bonaparte.

În altă zi, la un atelier pentru repararea mașinilor electrice de ras m-am declarat Lomonosov. Au urmat, rînd pe rînd: Lavoisier, Mamin-Sibireak, Genghis-han. Ce-i drept, Genghis-han i-a părut suspect meșterului care mi-a reparat stîloul:

— Poate Genghis-hanov? m-a întrebă el.

— Da, da, Genghis-hanov, așa am spus...

Din cînd în cînd trebuie să consult diverse enciclopedii, pentru a-mi împropăta numele de oameni celebri. Ei, și cu ocazia asta mă mai cultiv și eu, pentru că nu rezist tentației de a citi date despre viața și opera lor.

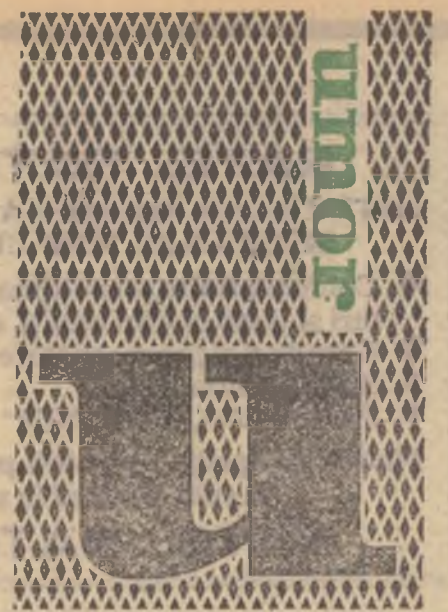
Și acum, ori de cîte ori aud: „Numele, vă rog...” continui să răspund, „Spinoza”, „Rubens”, „Lobacevski...” O singură dată am scrîntit-o, cînd am iscălit imperturbabil, „Pele”. Funcționarul de la ghișeu a refuzat să-mi elibereze ciorapii supraelastici. Avea, însă, o scuza: era un cititor fidel al revistelor de sport.

B. Kiabikin

Semnătura

Totul curge, totul se transformă. Se mai îndoiește cineva de acest adevăr? Știm cu toții că timpul aleargă cu o viteză amețitoare și că suprafața cheliei își schimbă contururile. Dar aceste exemple nu sînt cele mai concludente. De aceea, vă servesc altele.

Prietenul meu Ghera și cu mine am absolvit împreună Institutul „Bauman”. Amîndoi am jurat că dacă vom reuși la examenul de rezistență a materialelor ne vom lăsa de fumat, ne vom însura și ne vom petrece restul vieții luptînd împotriva birocratismului. Dar imediat după examen Ghera a început să curteze trei fete o dată și a sfîrșit prin a se însura cu o femeie în toată firea, pose-

soare a unui apartament cu ferestrele spre parcul „Gorki”.

Cît despre mine, m-am angajat la o uzină din Ural. După vreo doi ani de la absolvirea institutului treburile m-au minat la Moscova. Era un admirabil prilej de a mă întîlni cu bunul meu prieten Ghera, așa că i-am scris o scrisoare în care-l întrebam dacă ar putea să mă găzduiască vreo două-trei zile. Răspunsul a venit prompt: „Ce mai întrebî, golane?” Semnat:

T. Myparob

După alți trei ani, la o scrisoare simț-lară am primit următorul răspuns: „Ești binevenit”. Semnat:

T. Myparob

Au mai trecut doi ani și răspunsul lui Ghera suna concis: „Vino”. Semnat:

T. Myparob

După încă un an, la întrebarea mea am primit o scrisoare pe hîrtie cu antet: „Deși sînt solicitat de treburi urgente, am să încerc să-mi fac timp pentru dv.” Semnat:

T. Myparob

Ultima mea scrisoare mi-a fost expediată retur. Pe un colț se putea citi rezoluția: „Orele de audiență pentru chestiuni personale: 11.00—13.00” Semnat:

T. Myparob

Totul curge, totul se transformă. Se mai îndoiește cineva de acest adevăr?

I. Lemeșek

Fotografiile se amuză

Primii pași

Foto: M. Blohin

Undeva în Cosmos

Petrov deschise hubloul cu băgare de seamă și-și viri capul înăuntru. „Trebuie să mă grăbesc, gîndi el, altminteri fluxul de miufluoroni va atinge intensitatea critică”.

După cum prevăzuse Consiliul Planetaryului general, suprafața astrului era în întregime din polon. Pe alocuri se zăreau insulițe de teflon împrejmuite de hățîșuri de capron.

„Nici urmă de vegetație. M-aș mira să găsesc aici viață animală. Cu ce s-ar hrăni locuitorii acestui deșert?” Astronautul păși cu curaj pe solul moale, gălbui. În aceeași clipă, însă, incremeni de spaimă.

Spre el se rostogolea un imens glob auriu. În miezul globului sticlea un ochi rotund, cu reflexe verzi, care-l scruta pe noul venit cu atenție și parcă nu prea binevoitor. Globul se opri la cîțiva metri de cosmonaut.

„Un băștinaș, deduse Petrov. Trebuie să găsesc un mijloc de a comunica cu el”.

Astronautul scotoci febril prin buzunare și scoase o filă cu teorema lui Pitagora. Dar ființa de lingă el nu manifestă nici cel mai mic interes față de opera genialului geometru. Petrov extrase atunci dintr-un alt buzunar o sticlă de coniac și o oferî aborigenului. Dar spre marea lui uimire, globul auriu rămase indiferent și în fața acestui dar.

Sub carapacea transparentă a vietății Petrov zări, deodată, un al doilea înveliș, alb cu dungi albastre. Astronautul răsufli ușurat: „E un marinar de-al noștri, își spuse, știu ce am de făcut”. Apoi scoase două stegulețe și începu să semnalizeze:

— Ce tip de civilizație aveți? Cu ce vă hrăniți? Ce părere aveți despre originea planetelor din sistemul Alfa Vihuholi?

Vietatea sferică reacționă prompt. Începu să clipească rapid cu unicul ei ochi, cu o viteză de 180 de semne pe minut:

— Civilizația noastră e de tipul nucleinogelatinos. Ne hrănim cu meteorii radioactivi și cu flințe ce ne vin din spațiul înconjurător. Cît despre originea planetelor...

Dar Petrov nu auzi sfîrșitul. „Se hrănesc cu ființe din spațiul înconjurător!” medită el îngrijorat, apoi semnaliză:

— Tovarășa mea de călătorie a plecat ieri dis-de-diminează și nu s-a întors. Nu cumva știți ceva despre ea? Răspunsul nu se lăsă așteptat:

— Am capturat-o ieri cu intenția s-o deorăm, dar s-a dovedit necomestibilă, neavînd radioactivitate.

Petrov se înfioră.

— Pot să sper că e în afară de pericol? își întrebă el interlocutorul.

— Diseară va fi introdusă într-un puternic ciclotron. Poate că în felul ăsta va deveni radioactivă și comestibilă. Mă bate, însă, gîndul s-o salvez. M-am îndrăgostit nebunește de ea și am impresia că și ea nutrește pentru mine aceleași sentimente. Nu, n-am să las să fie consumată!

— Lena! izbucni astronautul într-un acces de gelozie. Avusese atîta încredere în ea și pocitania asta sferică îi arăta acum că se înșelase!

— Ce s-a petrecut între voi? întrebă Petrov.

— Nu te privește, răspuse globul. Ești prizonierul meu. Trebuie să dau pe cineva în schimbul fetei. Așa că încețază cu pâlăvrăgeala și urmează-mă la ciclotron.

— Trezește-te, leneșule! E timpul să mă schimb!

Petrov sări din fotoliu, buimac. În fața lui se afla Lena, neradioactivă și necomestibilă, iar în spatele ei scînteiau fascinant luminițele verzi ale aparatului electronice.

— Lena! strigă Petrov. Să nu-mi spul că te-ai îndrăgostit de monstrul ăla cu ochiul verde!...

— Ce tot vorbești?! Lena îl privi nedumerită, apoi îi spuse, însă, jucăușă: Află că ochii verzi nu-mi displac...

Petrov se cutremură dar socoti că era mai prudent să tacă. El avea ochii albaștri, iar femeile sînt niște ființe ațt de ciudate!...

L. Slavin

— Tu nu mi-ai zimit niciodată așa.

Un mic fenomen

— Nu știu ce să fac, ce metode să folosesc, mi se plînge o mamă, stergîndu-și lacrimile cu colțul batistei. Ieri am ieșit cu el la plîmbare și, inchipuiți-vă, a rupt toate florile din straturi! Apoi a încălecat pe o motocicletă străină și a făcut inconjurul parcului. Iar am să am de furcă cu miliția! Vă implor, ajutați-mă!

Eram pedagog și trebuia s-o ajut. Mă aflam într-o încăpere prin care părea că abia trecuseră trei hoarde de barbari. Oglinda era răsturnată, iar luciul ei mai purta amprente de unior sandale prăfuite, mărimea 19 sau 20. Etajera de cărți era cocoțată pe divan.

— Ieri a făcut exerciții de tragere la țintă cu praștia, m-a lămurit mama, oftînd. Un serviciu așa de frumos și n-a dat greș niciodată!

Mărturisesc, nu prea aveam chef să dau ochii cu micul fenomen. La un moment dat, însă, ușa s-a deschis și în pragul ei a apărut un prichindel de vreo cinci sau șase ani, cu fundă la gît și cu cel mai inocent aer din lume. Ne-a adresat un respectuos „bună ziua” și și-a întins fruntea spre a fi sărutată.

— Te-ai și întors, puișor? l-a întrebă mama.

— Da, am luat puțin aer, a răspuns prichindelul, grav, dar m-a fugărit portarul. Așa că a trebuit să mă refugiez acasă.

— Dar ce s-a întîmplat, dragul mamei?

— Ei, fleacuri! Am spart puțin vitrina brutăriei. Credeam că-i din stîlă încasabilă!

Apoi copilul s-a dus agale spre ferăstră.

— Vedeți? mi-a șoptit mama. Cum lese pe stradă, cum face o poznă. Ce să mă fac cu copilul ăsta?